

АНАЛІЗ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ю.С. Паніж, Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», Україна

Проаналізовано та узагальнено положення основних чинних нормативно-правових документів та законопроектів, які визначають стратегічні напрямки державного регулювання регіонального розвитку в Україні. Проведено порівняльний аналіз концептуальних засад та принципів державної регіональної політики згідно основних нормативних документів. Встановлено відповідність стратегії регіонального розвитку України європейським пріоритетам сталого розвитку, інноваційності та посилення ролі регіонів у розробленні та реалізації політики регіону.

Особлива увага, яка сьогодні приділяється у Європі розвитку регіонів, використанню їх потенціалу, формуванню на цій основі інноваційної моделі економіки, робить питання державної регіональної політики надзвичайно актуальним для України. На цьому тлі постає проблема постійного удосконалення стратегії економічного розвитку регіонів нашої держави, її концептуальних засад та механізмів реалізації, в умовах глобалізації, з урахуванням стратегічних напрямків сталого розвитку Європи, а також здійснення в Україні внутрішньодержавних реформ.

Обґрунтування стратегії економічного розвитку регіонів є достатньо вивченим науково-практичним аспектом державної регіональної політики, що відображено у працях вчених, серед яких Алімов О.М., Амоша О.А., Бакаєв О.О., Варналій З.С., Волошин В.В., Геєць В.М., Данилишин Б.М., Долішній М.І., Дорофієнко В.В., Дорогунцов С.І., Кравцов В.С., Лисецький А.С., Лукінов І.І., Мельник Л.Г., Мокій А.І., Олійник Я.Б., Танчук Н.В., Хвесик М.А., Чернюк Л.Г., Чумаченко М.Г., Шостак Л.Б. та інші.

Не зважаючи на достатній рівень вивченості проблеми формування та реалізації стратегії регіонального розвитку, наявність чималої кількості нормативно-правових актів, й досі залишаються не розв'язаними багато питань. Й дотепер наявна територіальна диференціація регіонів України, не завершено реформування адміністративно-територіального устрою, не сформовані механізми стимулювання місцевих громад до прискорення розвитку регіонів, не оптимізовано процеси централізованого регіонального регулювання та підтримки місцевих ініціатив, у т.ч. співвідношення їх інтересів та багато інших. Все це засвідчує необхідність постійного удосконалення існуючих концепцій соціально-економічного розвитку регіонів України.

Метою досліджень, результати яких викладено у даній статті, є аналіз та узагальнення положень чинних нормативних-правових документів та законопроектів України різних років, де визначено стратегічні напрямки регулювання регіонального розвитку.

Серед правових документів щодо державного регулювання соціально-економічного регіонального розвитку, які було розроблено та прийнято за роки незалежності України, на нашу думку, можна виділити такі: проект Закону України «Про концепцію державної регіональної економічної політики» 1998 р. [2] (далі Концепція 1998 р.), Указ Президента України Про Концепцію державної регіональної політики 2001р. [6] (далі Концепція 2001 р.), Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року 2006 р. [1] (далі Стратегія 2006 р.), проект Закону України «Про засади державної регіональної політики» у редакції 2008 р. [3] (далі законопроект 2008 р.), проект Закону України «Про засади державної регіональної політики» у редакції 2010 р. [4] (далі законопроект 2010 р.). Всі вони містять теоретико-методологічні засади формування політики регулювання соціально-економічного розвитку регіонів у різні періоди, визначають стратегічні вектори розвитку. Завдяки цьому можна простежити еволюцію поглядів на державну регіональну політику в Україні, стратегію розвитку регіонів залежно від зміни внутрішніх та зовнішніх умов.

Проведемо порівняльний аналіз концептуальних засад державної регіональної політики

згідно наведених документів. Проаналізуємо проблемні питання регіонального розвитку, які у різні роки спричиняли необхідність розробки нової державної регіональної політики.

З проголошенням Європою курсу на ефективні регіони, в Україні постало гостре питання визначення нових засад державного регулювання регіонального розвитку. Детальний аналіз процесу розробки Концепцій 1998 р. та 2001 р., а також їх варіантів, представлених недержавними суспільними силами представлено у [5]. На той час перед Україною, як і раніше перед іншими державами, постав вибір між двома підходами. Один з них полягає у політиці справедливого державного регіонального соціально-економічного вирівнювання. Інший – у політиці підтримки розвинутих регіонів згідно економічної доцільності. У першому підході домінує держава, у другому – ініціативи регіонів. На нашу думку, ця проблема віддзеркалює загальноекономічну проблему взаємодії держави та ринку, і є прикладною по відношенню до регіональної політики. Протягом років Україна намагається оптимізувати співвідношення державного втручання та регіонального саморегулювання у процесах розвитку, розширюючи повноваження та відповідальність регіонів. На тлі цієї фундаментальної проблеми постають інші похідні проблеми організаційного характеру: централізація та децентралізація влади, розподіл повноважень, фінансова забезпеченість регіонів тощо.

У Концепції 1998 р. проблемні питання умовно можна поділити на економічні (територіальні диспропорції, не ефективне використання потенціалу регіонів, відсутність іноземних інвестицій та комплексного розвитку) та організаційні (відсутність організації міжнародної співпраці та економічної самостійності територій для вирішення місцевих проблем, розмежування повноважень між органами влади). Також визначена екологічна проблема забруднення довкілля.

У Концепції 2001 р. до наявних економічних проблем (регіональні диспропорції та відсутність механізмів їх подолання, повільні ринкові перетворення, низький рівень економічного зростання), проблем системи державного управління розвитком регіонів (не ефективне стимулювання органів влади до регіонального розвитку, несистемна державна політика, повільна її демократизація) додаються соціальні проблеми (низький рівень соціального забезпечення громадян, не ефективна соціальна політика). Проблеми екології не визначаються окремо, хоча наголошується на необхідності сталого розвитку регіонів, що включає у себе екологічну складову. Таким чином, тут підкреслюються соціальні проблеми регіонального розвитку. Якщо раніше вони розглядалися з точки зору раціонального поділу праці та міграційних процесів, розселення та регулювання ринку праці, то тут з'являється більш широке єдине поняття соціального забезпечення громадян.

У Стратегії 2006 р., на відміну від попередніх документів, проблеми регіонального розвитку, на нашу думку, мають більш чітке ієрархічне узгодження. Усі соціально-економічні проблеми (незадовільна інфраструктура, низький рівень трудової адаптації до ринкових умов, підтримки підприємництва та інновацій, незадовільна екологія, залежність від кон'юнктури міжнародного ринку, слабкі міжрегіональні зв'язки, наявність монорегіонів, відсутність диверсифікації економіки регіонів та інші), а також організаційні проблеми (відсутність механізмів згладжування дивергенції регіонів та стимулювання місцевої влади, підприємців та усієї громади до розвитку регіонів на основі використання їх потенціалу) обумовлюють проблему регіональних диспропорцій, що викликає низьку конкурентоспроможність регіонів, яка, у свою чергу, спричиняє низький рівень їх інвестиційної привабливості. Тому Стратегія 2006 р. спрямована на підвищення інвестиційної привабливості та інноваційної активності у регіонах, подолання територіальних диспропорцій, розбудову інфраструктури, посилення міжрегіональних зв'язків та раціональне використання людських ресурсів.

У законопроекті 2008 р. проблемами регіональної політики є створення повноцінного життєвого середовища для людей на усій території України, забезпечення просторової єдності держави та сталого розвитку її регіонів.

У законопроекті 2010 р. до проблем регіональної політики, наведених у законопроекті

2008 р. додається ефективне використання людського, природного, економічного та іншого потенціалу регіонів.

Таким чином, на основі аналізу проблемних питань, внаслідок яких удосконалювались концепції державного регулювання регіонального розвитку, можна зробити наступні висновки. Протягом років залишаються основні не вирішені проблеми, які потребують застосування нових механізмів: дивергенція, не повне використання потенціалу регіонів, їх низька конкурентоспроможність, незадовільна якість життя, екологічна небезпека, оптимальна організація державного та місцевого регулювання розвитку регіонів, соціальна, економічна, екологічна збалансованість (сталий розвиток). Концепції 1998 р. та 2001 р. приділяють увагу удосконаленню організаційних засад реалізації державної регіональної політики та оптимізації співвідношення центральної влади та регіональних ініціатив. Стратегія 2006 р. вирішує зазначені проблеми на основі підвищення конкурентоспроможності регіонів. Тут простежується економічний акцент, а питання співвідношення владних повноважень розглядається як один з інструментів досягнення мети. Законопроекти 2008 р. та 2010 р. більше приділяють увагу якості життя населення у різних регіонах. Тут наявний соціальний акцент. Таким чином, за допомогою наведених документів простежуються риси державної регіональної політики: від організації процесу її реалізації у 1998-2001 рр. до економічної у 2006 р., та соціальної у 2008-2010 рр. спрямованості. Той факт, що проблеми залишаються невирішеними протягом років, на нашу думку, не пов'язаний з якістю державного регулювання, розроблених концепцій та механізмів. Насамперед, результативність регіональних перетворень оцінюється у довготерміновому періоді. Адже більшість проблем регіонального розвитку є системними і потребують фундаментальних реформ з перспективним результатом.

Порівняння принципів державної регіональної політики України наведено у табл. 1. У 2001 році порівняно з 1998 роком було виключено принципи цілісного підходу, який створював регіонам однакові умови розвитку; перерозподілу повноважень місцевих органів влади та самоврядування для демонополізації прав однієї інституції у вирішенні регіональних питань; екологічної безпеки при реструктуризації господарства регіонів; фінансової автономії регіонів та відповідальності влади за регіональний розвиток.

Натомість, у регіональну політику держави у Концепції 2001 р. було додано принципи наближення послуг, що надаються органами влади та самоврядування, до споживачів; диференціації надання державної фінансової підтримки регіонам; співробітництва усіх зацікавлених осіб та інституцій при розробці та реалізації стратегій, програм та планів регіонального розвитку.

Спільними для обох варіантів концепції 1998 та 2001 року залишаються принципи відповідності регіональної політики Конституції України та іншим правовим актам, унітарність та цілісність держави та базових економічних систем, оптимальне поєднання процесів децентралізації та централізації влади.

Однак, саме ці три принципи було виключено зі Стратегії 2006 р. та введено нові: розроблення взаємопов'язаних планів та програм різних рівнів; концентрація фінансових ресурсів на вирішення певних місцевих питань у регіонах; формування регіонів – «полісів зростання»; державне фінансування регіонального розвитку незалежно від обсягів місцевого фінансування; подолання соціально-економічних територіальних диспропорцій.

Таблиця 1

Принципи державної регіональної політики України згідно основних нормативних документів

№ з/п	Сутність принципу	Нормативні документи					
		Проект ЗУ «Про концепцію державної регіональної економічної політики» 1998р. [2]	Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» 2001р. [6]	Державна стратегія розвитку на період до 2015 року 2006р. [1]	Проект Закону України «Про засади державної регіональної політики» у редакції 2008р. [3]	Проект Закону України «Про засади державної регіональної політики» у редакції 2010р. [4]	
1	Відповідність держ. регіон. політики Конституції України та іншим нормативно-правовим актам	3	4	5	6	7	
2	Унітарність держави, цілісність території, єдність економічних систем (грошово-кредитної, податкової, бюджетної, митної)	Конституційність та законність	Конституційність та законність	-	Конституційність та законність	Конституційність та законність	
3	Поєднання централізації та децентралізації влади	Територіальна цілісність	Унітарність, цілісність, єдність	-	-	Унітарність, цілісність, єдність	
4	Гармонізація державних, регіональних та місцевих інтересів	Розмежування повноважень	Централізація та децентралізація	-	Децентралізація	Децентралізація	
5	Наближення послуг органів державної влади до безпосередніх споживачів	Органічна єдність розвитку продуктивних сил регіонів і завдань соціально-економічного розвитку країни в цілому	Гармонізація інтересів	Синхронізація	-	Скоординованість	
6	Диференціація надання держ. підтримки регіонам відповідно до умов, критеріїв та строків, визначених законодавством	-	Наближення послуг	Субсидіарність	Субсидіарність	Субсидіарність	
		-	Диференціація	Збалансований розвиток	-	-	

7	Співпраця між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, іншими організаціями та підприємствами, окремими фіз. особами під час регіон. розвитку	-	Співробітництво	Партнерство	Партнерство	Партнерство
8	Взаємозв'язані стратегії, плани та програми розвитку держ. та регіон. рівня; планування витрат держбюджету для регіонального розвитку	-	-	Програмування	-	-
9	При обмежених держ. фін. ресурсах вони концентруються у регіоні, встановлюються пріоритети та економ. ефективність їх використання	-	-	Концентрація	-	-
10	Формування «опорних регіонів», в яких концентруються ресурси, з подальшим посиленням інноваційної активності в інших регіонах	-	-	Поляризований розвиток	-	-
11	Фін. підтримка регіон. розвитку за рахунок держ. та місцевих бюджетів при умові, що фінансування з державного бюджету не зменшуватиме фінансування з місцевих бюджетів	-	-	Додатковість	-	-
12	Зменшення відмінностей між регіонами у використанні людських ресурсів, рівні життя населення, економ. розвитку, інфра-ри периферійних регіонів	-	-	Єдність	-	-
13	Гуманізм, визнання прав та свобод людини найвищою цінністю, що визначає зміст діяльності суб'єктів державної регіональної політики	-	-	-	-	Гуманізм
14	Просторова, політична, економ., інформ., соц., гуманітарна цілісність України при вирішенні загальнодержавних та регіональних проблем	Однакові умови для розвитку регіонів	-	-	Єдність	Єдність

15	Перерозподіл повноважень між регіон. органами влади та самовряд. для недопущення їх концентрації, монополізму у вирішенні питань	Перерозподіл повноважень	-	-	Деконцентрація	Деконцентрація
16	Прозорість, прогнозованість діяльності органів державної влади та місцевого само в'ярд. у держ регіон політиці; доступ суб'єктів до неї	-	-	-	Відкритість	Відкритість
17	Поєднання економічних, соціальних, екологічних, гуманітарних та інших інтересів для повнішого задоволення потреб нинішнього та майбутніх поколінь, зміцнення економ. самодостатності регіонів	Екологічна безпека при реформуванні господарства регіонів	-	-	Сталий розвиток	Сталий розвиток
18	Використання досвіду, збереження цінностей, що накопичені в регіоні	-	-	-	Історична спадкоємність	Історична спадкоємність
19	Об'єктивне врахування економ., соц. ситуації в Україні та регіонах, сусп. думки при вирішенні питань державної регіональної політики	-	-	-	-	Реалістичність
20	Зміцнення фінансово-економічної основи регіонів	Зміцнення регіон. фінансово-ек. основи	-	-	-	-
21	Підвищення відповідальності органів влади за розвиток регіонів	Відповідальність влади за розвиток регіонів	-	-	Відповідальність влади за держ. регіон. політику	-

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [1, 2, 3, 4, 6]

У законопроекті 2010 р. порівняно з чинною Стратегією 2006 р. повернуто принципи конституційності, унітарності та цілісності, децентралізації влади; виключено принципи диференціальної підтримки регіонів, програмування, концентрації, полюсного розвитку, додатковості та єдності. Останній принцип у законопроекті 2010 р. набуває іншого змісту. Якщо у Стратегії принцип єдності має на увазі однорідність розвитку територій в результаті державної регіональної політики, то у проекті закону він полягає у застосуванні однакових підходів при вирішенні проблем різних територій.

Також у цих документах мають різний зміст поняття «концентрації» та «деконцентрації». У Стратегії 2006 р. мова йде про накопичення фінансових ресурсів на певній території, а у проекті закону 2010р. – про розподіл владних повноважень на регіональному рівні з метою не допущення їх концентрації в одній установі та монопольного управління. Також у законопроекті 2010 р. серед принципів регіональної політики запропоновано враховувати гуманізм, відкритість, сталий розвиток, історичну спадкоємність та реалістичність.

Аналізуючи мету державної регіональної політики у зазначених документах, можна побачити певні зміни. У Концепціях 1998 р. та 2001 р. мета державної регіональної політики багатовекторна та містить декілька напрямків. У Стратегії 2006 р. та законопроектах 2008 р. та 2010 р. вона має єдину спрямованість. При цьому з документів видно, як проблеми, що раніше складала мету регіональної політики, згодом ставали завданнями для розв'язання інших проблем. Але всі концепції схожі тим, що досягнення основної мети державної регіональної політики завжди ґрунтувалось на ефективному використанні потенціалу регіонів. Так, у Концепції 1998 р. завдяки потенціалу територій передбачалося першочергово досягти збільшення національного багатства, раціонального територіального поділу праці та системи розселення, збалансованості соціального, економічного, екологічного внутрішньорегіонального розвитку, у Концепції 2001 р. – динамічного та збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя незалежно від місця проживання, поглиблення ринкових трансформацій, у Стратегії 2006 р. – високої конкурентоспроможності регіонів, їх інвестиційної привабливості, сталого розвитку, високого рівня продуктивності виробництва та зайнятості, у законопроекті 2008 р. – високого рівня якості життя незалежно від місця проживання, у законопроекті 2010 р. – високого рівня якості життя людей незалежно від місця проживання, зміцнення соціальної та економічної єдності суспільства. У останньому документі ефективне використання потенціалу регіонів є загальною метою регіональної політики, а комплексне використання потенціалів різних сфер у межах регіону – завданням для її досягнення, що підкреслює значимість цього аспекту. Таким чином, мета державної регіональної політики у кожному документі являє собою обґрунтоване припущення про причинні проблеми, які слід вирішувати у першу чергу, та проблеми, які є похідними. набір цих проблем залишається постійним, а змінюються лише їх комбінації.

На нашу думку, мета, сформульована у Концепції 1998 р., найбільше наближена до засад сталого розвитку, оскільки структурована згідно його трьох базових компонент. У економічному напрямку у фокусі державної регіональної політики на той час знаходились раціоналізація структури економіки регіонів, підприємництво, ринкова інфраструктура, приватизація, вільні економічні зони. У соціальному напрямку – єдині соціальні стандарти незалежно від рівня розвитку територій, продовольча безпека, зайнятість та міграційні процеси, демографія, раціональне розселення, розвиток сільської місцевості та великих міст. У екологічному напрямку – збереження довкілля та екологічно обґрунтоване розміщення продуктивних сил.

До стратегічних завдань на той час відносилися реструктуризація економіки регіонів, розвиток експортних та імпортозамінних виробництв, інтенсифікація сільського господарства, зайнятість населення, охорона довкілля, використання рекреаційних ресурсів, облаштування осіб національних меншин, розбудова інфраструктури, якісна питна вода, демографічна ситуація, відродження культурної самобутності регіонів.

До поточних завдань було віднесено створення нормативної бази регулювання розвитку

регіонів, стабілізацію виробництва, підвищення потенціалу регіонів, формування повноцінного життєвого середовища у сільській місцевості, розвиток підприємництва, розв'язання проблем науки для виготовлення конкурентоспроможної продукції, оптимізація структури ринку робочої сили, включаючи перепідготовку кадрів, створення вільних економічних зон, розвиток прикордонної торгівлі та транскордонного співробітництва, залучення іноземних інвестицій, розроблення державних програм соціально-економічного розвитку регіонів.

На відміну від 1998 р., у Концепції 2001 р. було поставлено за мету не тільки збалансований розвиток у межах регіону, а регіонів між собою. Також до підвищення рівня життя, ефективного використання потенціалу регіонів було додано цілі організаційного характеру: прийняття дієвих управлінських рішень та удосконалення роботи органів державної влади. Серед завдань Концепції 2001 р. з'являється оцінка потенціалу регіонів. Завдання структурної перебудови економіки вирішуватиметься на інноваційній основі, тоді як у 1998 р. акцент у цьому завданні було зроблено не на підході, а на об'єкті перебудови – промислових регіонах з надмірною концентрацією виробництва. Також до завдань було віднесено зменшення територіальних диспропорцій, розвиток підприємництва, міжрегіональну та міжнародну інтеграцію, продуктивну зайнятість населення, поліпшення демографічної ситуації, охорону довкілля, що у Концепції 1998 р. було частково загальною метою, частково стратегічними завданнями державної регіональної політики. Серед нових завдань Концепції 2001р. можна визначити забезпечення самостійності місцевої влади та територіальних громад у вирішенні питань регіонального розвитку та удосконалення міжбюджетних відносин, вироблення чітких критеріїв і ефективних механізмів державної підтримки розвитку регіонів. Пріоритетами у вирішенні поставлених питань було визначено організаційні заходи. Це вдосконалення державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, спрямоване на розроблення заходів для вирішення економічних, соціальних та екологічних завдань; підвищення відповідальності місцевих органів влади та самоврядування, спрямоване на розроблення заходів з організації ефективного регулювання розвитку регіонів.

Завдання Стратегії 2006 р. полягали у підвищенні конкурентоспроможності регіонів, зміцненні їх ресурсного потенціалу, розвитку людських ресурсів, міжрегіональної кооперації, інституціональної системи.

У законопроекті 2008 р. основними завданнями було визначено територіально цілісний та збалансований розвиток України; інтеграція регіонів; максимально повне використання потенціалу регіонів з урахуванням їх особливостей; підвищення конкурентоспроможності. До пріоритетів державної регіональної політики, за рахунок яких передбачалось виконати поставлені завдання, було віднесено підтримку місцевих ініціатив у використанні потенціалу регіонів для підвищення якості життя; зменшення територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку; підвищення конкурентоспроможності територій; міжрегіональна інтеграція; підтримка проблемних територій; охорона навколишнього середовища; формування нормативно-правової бази державної регіональної політики з урахуванням документів Ради Європи та ЄС; ресурсне забезпечення розвитку регіонів; ефективне представництво інтересів регіонів на різних рівнях під час формування та реалізації державної регіональної політики.

У законопроекті 2010 р. до завдань, перелічених у 2008 р., додано безпечні умови життєдіяльності громадян. А з пріоритетів виключено підвищення конкурентоспроможності територій та створення системи охорони довкілля, але додано розвиток місцевого самоврядування на основі розширення повноважень місцевих рад, децентралізації повноважень органів виконавчої влади, гармонізації загальнодержавних та регіональних інтересів.

Таким чином, на основі аналізу та узагальнення теоретичних засад концепцій державної регіональної політики України, що були розроблені у період з 1998 по 2010 рр. можна зробити наступні висновки.

1. Стратегія регіонального розвитку України відповідає європейським пріоритетам сталого розвитку, інноваційності та посилення ролі регіонів у розробленні та реалізації політики розвитку.

2. Протягом років залишаються невирішеними проблеми диференціації розвитку регіонів, низької якості життя людей, екологічної небезпеки та неврегульованості питань організації управління розвитком територій.

3. Концепції державної регіональної політики різних років не містять кардинальних змін курсів, а відображають поступове зміщення акцентів від одного до іншого аспекту політики. У 1998-2001 рр. у фокусі політики були організаційні заходи перерозподілу повноважень, децентралізації влади, міжбюджетних відносин. У 2006 р. регіональна політика суто економічна: зміцнення конкурентоспроможності регіонів. У 2008-2010 рр. державна регіональна політика прагне підвищення стандартів життя людей. Слід відмітити, що жодна стратегія розвитку регіонів не мала екологічної домінантності.

4. Таким чином, нормативна база України відображає фундаментальні підходи, наукові дослідження в обґрунтуванні, розробленні та реалізації державної регіональної політики розвитку.

Список літератури

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року, затверджена Постановою КМУ № 1001 від 21.07.2006 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=1001-2006-%EF>

2. Проект Закону України «Про концепцію державної регіональної економічної політики» у редакції від 09.07.1998 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=4219

3. Проект Закону України «Про засади державної регіональної політики» у редакції від 08.10.08 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dbn.at.ua/publ/3-1-0-7>

4. Проект Закону України «Про засади державної регіональної політики» у редакції від 14.06.2010 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ssr.org.ua/content/ukr/events/new_regional_policy_Tkachuk_ua.ppt

5. Танчук Н.В. Концепції державної регіональної політики: політичний та теоретичний дискурс / Н.В. Танчук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_40/Gileya40/P4_doc.pdf

6. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики від 25.05.2001 № 341/2001» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=341%2F2001>